

Lapsi- ja
perhepalveluiden
muutosohjelma

HALLITUKSEN
KÄRKIHANKE

Teemme yhdessä lasten, nuorten ja perheiden hyvää arkea

Maahanmuuttajataustaiset ja monikulttuuriset
lapset, nuoret ja perheet

MONIKULTTUURINEN TYÖKALUPAKKI AMMATTILAISILLE JA ASIAKKAILLE PIRKANMAALLA

Päivitetty 18.12.2018

HUOM!

Päivitetty työkalupakki löytyy jatkossa
osoitteesta

www.kotouttaminen.fi/pirkanmaa

LAPE Pirkanmaa

Maahanmuuttaja- ja monikulttuurisuuspalvelut

<https://lapepirkanmaa.fi/perhekeskustoimintamalli/maahanmuuttajapalvelut/>

Kotona Suomessa –hanke

www.kotouttaminen.fi/pirkanmaa

Kotona Suomessa

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

*Ei tarvitse olla
kulttuuriasiantuntija
kohdatakseen ihmisiä
eri kulttuureista.*

SAATTEEKSI

Tämä työkalupakki on syntynyt tarpeesta helpottaa olemassa olevien palveluiden ja toimintojen löytämistä sekä maahanmuuttajataustaisten asiakkaiden ja kantasuomalaisten ammattilaisten kohtaamista lasten, nuorten ja perheiden palveluissa Pirkanmaalla.

Työkalupakki on koottu osana LAPE Pirkanmaan maahanmuuttaja- ja monikulttuurisuuspalveluiden kehittämistoimintaa vuosien 2017-2018 aikana. Materiaalin koontiin on osallistunut suuri määrä ihmisiä - lämmin kiitos kaikille!

Työkalupakkiin on koottu aihepiireittäin linkkejä olemassa oleviin materiaaleihin, menetelmiin, toimijoihin ja palveluihin, jotka ovat käytettävissä koko Pirkanmaan alueella. Kantavana ajatuksena on ollut *käytännöllisyys ja tarpeellisuus* – työkalupakin hyödynnettävyys niin maahanmuuttajataustaisten ihmisten kuin heitä kohtaavien ammattilaisten tai vapaaehtoistoimijoidenkin arjessa.

Kanssakäymistä ja yhdessä työskentelyä helpottavia uusia materiaaleja, menetelmiä ja toimintoja kehitetään jatkuvasti. Jotta työkalupakki kestäisi aikaa, toivomme, että työkalupakin käyttäjät esittävät kehittämisehdotuksiaan ylläpitäjälle: hanna.wallenius@ely-keskus.fi. ELY-keskuksen Kotona Suomessa-hankkeen (ESR) aluekoordinaattori päivittää ja ylläpitää työkalupakkia ajalla 1.12.2018-31.12.2020. Työkalupakki tulee löytymään syksyn 2018 aikana myös Kotouttamisen Osaamiskeskuksen verkkosivuilta:

www.kotouttaminen.fi/pirkanmaa.

Antoisaa löytöretkeä toivottaen,

Suvi Nieminen
Projektikoordinaattori, LAPE Pirkanmaa

SISÄLTÖ

Saatteeksi

Sisältö

Informaatio-ohjaus, suunnittelun tueksi

Ammattilaiselle: Koulutusta maahanmuuttoon ja monikulttuurisuuteen liittyen

Ammattilaiselle: Yleistä perehdytysmateriaalia

Ammattilaiselle: Konsultaatiotahoja

Asiakkaalle: Omakielinen neuvonta, yleinen infomateriaali

Asiakkaalle: Suomen kieli

Vuorovaikutuksen tueksi

Ammattilaiselle: Neuvola, terveys

Asiakkaalle: Terveysteen liittyvää materiaalia

Ammattilaiselle: Mielenterveysaiheista tietoa ja työkaluja

Asiakkaalle: Mielenterveysaiheista tietoa ja tukea

Ammattilaiselle: Varhaiskasvatus, koulu, oppilaitos

Asiakkaalle: Koulu ja varhaiskasvatus

Nuorelle: Toimintaa ja tukea

Asiakkaalle: Tukimateriaaleja vanhemmuuteen

Vanhemmille, perheille: Toimintaa ja tukea

Asiakkaalle: Tukea ja neuvoja asumiseen

**ORGANITAATIOIDEN JA AMMATTILAISTEN
INFORMAATIO-OHJAUS,
NEUVONTA JA
KOULUTUS**

Organisaatioille ja ammattilaisille: INFORMAATIO-OHJAUS, SUUNNITTELUN TUEKSI

- **Maahanmuuttajien kotoutumista edistävän työn tukeminen** paikallisella, alueellisella ja valtakunnallisella tasolla (ml. koulutus, tilasto- ja seurantatieto, palveluprosessien kehittäminen, hyvien käytäntöjen jakaminen)
 - **Kotouttamisen Osaamiskeskus** www.kotouttaminen.fi
 - **Pirkanmaan ELY-Keskus** <http://kotouttaminen.fi/yhteystiedot-pirkanmaa>
- **Turvapaikanhakijoiden sosiaaliturvaan ja julkisiin palveluihin** liittyvät oikeudet (STM)
 - Turvapaikanhakijoiden oikeudet sosiaali- ja terveyspalveluihin sekä kustannusten jakautuminen: <http://stm.fi/turvapaikanhakijoiden-palvelut>
 - Laittomasti maassa oleskelevien sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäminen: <http://stm.fi/laittomasti-maassa-oleskelevien-sosiaali-ja-terveydenhuolto>
 - Ks. myös **Paperittomat**. Tietoa mm. oikeuksista ja tarjolla olevista palveluista: <http://www.paperittomat.fi/>
- **Maahanmuutto-, oleskelulupa- ja vastaanottokeskustoimintaan** liittyvät asiat: Maahanmuuttovirasto www.migri.fi
- **Koto-tietokanta**. Tilastotietokanta maahanmuuttajataustaisesta väestöstä, myös alueellista tilastotietoa. <https://kotouttaminen.fi/kototietokanta>
- Maahanmuuttajien alkuvaiheen palvelujen malli ja suositukset palvelujen järjestämiseksi (Kotona Suomessa –hanke): <http://view.creator.taiqa.com/demos/kotonasuomessa#/page=1>
- **Kiintiöpakolaisten vastaanotto pienissä kunnissa**. Yksityiskohtainen prosessikuvaus kunnan vastaanotto-prosessin keskeisistä tehtävistä, toimijoista, lomakkeista ja linkeistä. Voi hyödyntää myös muista syistä maahan muuttaneiden kohdalla. <http://www.ely-keskus.fi/web/ely/kiintiopakolaisten-vastaanotto-pienissa-kunnissa>

Ammattilaisille ja työyhteisöille: KOULUTUSTA MAAHANMUUTTOON JA MONIKULTTUURISUUTEEN LIITTYEN

- Kotona Suomessa –hanke (Pirkanmaan ELY-keskus), aluekoordinaattori Hanna Wallenius hanna.wallenius@ely-keskus.fi
- Maahanmuuttajainfo Mainio (Tampereen kaupunki): <https://www.tampere.fi/sosiaali-ja-terveyspalvelut/sosiaalinen-tuki-ja-toimeentulo/maahanmuuttajat/mainio.html>
- Koulutetut kokemusasiantuntijat (TEKO-hanke). Maahanmuuttoon, kotoutumiseen ja kulttuurien kohtaamiseen liittyvää kokemuseräistä asiantuntijuutta. <http://www.tekohervanta.fi/sivustot/teko-hanke/kokemusasiantuntijat>
- Maahanmuuttajatyötä tekevät järjestöt ja maahanmuuttajayhdistykset, ks: <http://kotouttaminen.fi/pirkanmaa>
- *Monikulttuurisuus asiakastyössä -verkkokoulutus* (THL). Tarkoitettu avuksi sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisille, jotka kohtaavat työssään asiakkaita eri kulttuureista. <https://verkkokoulut.thl.fi/web/monikulttuurisuus>

**Pyydä koulutettu
kokemusasiantuntija
mukaan avaamaan
näkökulmia ja pohtimaan
yhdessä käytännöllisiä
ratkaisuja arkeen**

VIDEOMATERIAALI

*Hyödynnä lyhyet ja tiiviit
videoinfot
esim. tiimipalaverissa*

- Varhaisen tuen palvelut ja perheen kotoutuminen
 - *Kolme avainta kohtaamiseen* (Kotouttamisen Osaamiskeskus): Kohtaaminen, osallisuuden edistäminen ja ammatillisuus. Ideoita ja harjoituksia työyhteisön toimintatapojen muuttamiseksi.
https://www.youtube.com/watch?v=PuRLTpUt_PU (n. 10 min.)
- Näkökulmia pakolaistaustaisten lasten ja nuorten ymmärtämiseen ja tukemiseen
 - *Lapset ja nuoret pakolaisina* (Diakonissalaitos): Millaisia kokemuksia lasten ja nuorten pakolaisuuden takana on? Miten kokemukset vaikuttavat lapsiin ja nuoriin?
https://www.youtube.com/watch?time_continue=242&v=JSHJilVdoW0 (n. 4 min.)

KIRJALLINEN TIETO- JA TUKIMATERIAALI

- Väestöliiton monikulttuurisuus-sivusto: <https://www.vaestoliitto.fi/monikulttuurisuus/>
 - Runsaasti käytännöllistä tietoa ja materiaalia työn tueksi. Kohdentuu erityisesti perhenäkökulmaan.
- Kotouttaminen.fi, Työn tueksi -sivusto: <http://kotouttaminen.fi/tyon-tueksi>
 - Paljon aineistoa, hyviksi todettuja työkäytäntöjä ja -välineitä. Mm. kotoutumislain käsikirja, pakolaisten vastaanoton käsikirja, erilaisia lomakkeita sekä osio maahanmuuttajille suunnatusta viestinnästä (esim. selkokieli).
- Maahanmuuttoprosessin eri vaiheet (Suomen Mielenterveysseura):
<https://www.mielenterveysseura.fi/fi/mielenterveys/vaikeat-el%C3%A4m%C3%A4ntilanteet/maahanmuutto/maahanmuuttoprosessi-etenee-vaiheittain>
- Turvapaikanhakijaperhe. Kohtaamisen ja tuen käsikirja (Ensi- ja Turvakotien liitto, 2017): https://issuu.com/ensijaturvakotienliitto/docs/turvapaikanhakijaperhe._kohtaamisen
 - Käsikirja avaa ytimekkäästi turvapaikkaa hakevien lasten ja perheiden vastaanottoa ja arkea Suomessa ja antaa konkreettisia vinkkejä, miten kohdata ja tukea heitä.
- Kotoutujan roolipaletti ja kotoutumiskartta (Väestöliitto) <https://www.vaestoliitto.fi/monikulttuurisuus/tietoa-monikulttuurisuudesta/aineistot/tyovalineita/>
- Kotoutumiskaari (SPR). Kotoutumiskaari ja vinkkejä kotoutumisen tueksi sekä maahanmuuttajille että heidän kanssaan työskenteleville
<https://rednet.punainenristi.fi/sites/rednet.mearra.com/files/tiedostolataukset/kotoutumiskaari%20%28su%29.pdf>
- Maahanmuuttajat lastensuojelun asiakkaina – mitä ammattilaisen tulee huomioida (THL, Lastensuojelun käsikirja):
<https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/erityiskysymykset/monikulttuurisuus/maahanmuuttajat-lastensuojelun-asiakkaina>

TOIMIJOITA PIRKANMAALLA:

- **Maahanmuuttajainfo Mainio** <https://www.tampere.fi/sosiaali-ja-terveyspalvelut/sosiaalinen-tuki-ja-toimeentulo/maahanmuuttajat/mainio.html>
- **Tampereen psykiatrian poliklinikka maahanmuuttajille** (vain konsultaatio; asiakkaiksi otetaan ainoastaan tamperelaisia aikuisia maahanmuuttajia) <https://www.tampere.fi/sosiaali-ja-terveyspalvelut/mielenterveys-ja-paihdepalvelut/mielenterveys/maahanmuuttajat.html>
- **Didar/ Setlementti Tampere ry:** Kunniaväkivaltaan liittyvä ennaltaehkäisevä ja korjaava työ www.didar.fi
- Erilaiset maahanmuuttajatyötä tekevät järjestöt, ks. päivitetty listaus: <http://kotouttaminen.fi/pirkanmaa>

Maahanmuuttaja-/monikulttuurisuustyön avainhenkilöt

neuvolassa, varhaiskasvatuksessa, kouluissa/oppilashuollossa ja
sosiaalipalveluissa

Ryhdytään kokoamaan syksyllä 2018

Ks. Maahanmuuttajapalvelut, <https://lapepirkanmaa.fi/materiaalipankki/>

Monessa kunnassa on
nimetty
**maahanmuuttajatyön
koordinaattori** tmv., joka
koordinoi ja tukee kunnassa
tehtävää
monikulttuurisuustyötä.
Selvitä oman kuntasi tilanne!

VALTAKUNNALLISIA TOIMIJOITA:

- **Väestöliitto:** Perhe-elämää, lastenkasvatusta ja perheiden psykososiaalista hyvinvointia koskeva neuvonta. Maksutonta kulttuurisensitiivistä konsultaatiota puhelimitse tai s-postitse maahanmuuttajien kanssa toimiville ammattilaisille. Ks. yhteystiedot: <http://www.vaestoliitto.fi/monikulttuurisuus/>.
- **Kidutettujen kuntoutuskeskus, Diakonissalaitos** (Helsinki): Valtakunnallista konsultaatiota ammattilaisille mielenterveysasioissa. <https://www.hdl.fi/tukea-ja-toimintaa/maahanmuuttajille/kidutettujen-kuntoutus/>
- **Global Clinic** (<http://www.globalclinic.fi/>) neuvontapuhelin sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisille arkinen klo 9–15, puh. 044 744 9932. Asiantuntija-apua paperittomien henkilöiden hoitokäytännöistä ja hoitomahdollisuuksista.

OMAKIELISTÄ NEUVONTAA JA OHJAUSTA ETÄNÄ – esim. asumiseen, työhön, opiskeluun, oleskelulupiin sekä sosiaali- ja terveystalvaeluihin liittyen

- **Info-Lango:** Valtakunnallinen monikielinen etäneuvontapalvelu kaikille maahanmuuttajille (internet, puhelin, skype):
<https://www.info-lango.fi/fi/mik%C3%A4-info-lango>
- **Maahanmuuttajainfo Mainion** (Tampere) omakielisen neuvonnan video-/chat-neuvonta:
<https://www.tampere.fi/sosiaali-ja-terveyspalvelut/sosiaalinen-tuki-ja-toimeentulo/maahanmuuttajat/mainio/videochat.html>

*Lisää tietä omakielisen
neuvonnan
mahdollisuuksista
näkyville esim.
kohtaamispaikalle*

INFOMATERIAALIA SUOMALAISETA YHTEISKUNNASTA, PALVELUISTA JA OIKEUKSISTA

- Perustietoa maahanmuuttajille yhteiskunnan toiminnasta, elämästä Suomessa ja paikallisista palveluista 12 eri kielellä:
<http://www.infopankki.fi/>
- *Perustietoa Suomesta* – opas. Kotoutumislain mukainen tietopaketti, 12 eri kielellä: <http://tem.fi/perustietoa-suomesta>
- Selkokielistä tietoa ja materiaaleja: Ajankohtaisia asioita, tietoa ja materiaalia selkosuomeksi (esim. Apua arkeen -osio, tietoa Suomesta) www.selko.fi
- Tietoa lastensuojelusta, 10 eri kielellä: www.lastensuojelu.info
- Seksuaalioikeudet turvapaikanhakijoille (Väestöliitto). Seksuaalioikeuksista ja turvallisesta suhtautumisesta vastakkaiseen sukupuoliin eri kielillä (kesto n. 4 min.)
https://www.youtube.com/watch?v=o3wtBvWojWg&feature=player_detailpage
- Tietoa väkivallasta ja apua vaikeisiin tilanteisiin 9 eri kielellä: www.haeapua.info
- Oikeudellinen neuvonta paperittomille. Pakolaisneuvonta. http://www.paperittomat.fi/?page_id=41

SUOMEN KIELI

- Kielivideokirjasto: Mobiililaitteilla toimivia lyhyitä videoita, joiden avulla voi oppia suomen kieltä ja toimintakulttuuria: <http://suomitaskussa.eu/>
- Suomen kielen kursseja: Kurssihakupalvelu, josta löytyvät Pirkanmaalla järjestettävät kaikille avoimet suomen kielen kurssit <http://www.finnishcourses.fi/fi>
- Suomen kielen opiskelua internetissä, ks. <https://www.infopankki.fi/fi/elama-suomessa/suomen-ja-ruotsin-kieli/suomen-kielta-internetissa>
- *Book2 – Opi kieliä verkossa*. Goethe-instituutti. Selain/android/iOS-versiot. Sanastoja, lauseita, audiotiedostoja. N. 50 eri kieltä. <http://www.goethe-verlag.com/book2/>

SUOMEN KIELTÄ LAPSILLE

- *LukiMat-verkkopalvelun Ekapeli*. Kieltä kehittävä verkossa pelattava oppimispeli, joka harjoittaa lukutaidon perusteita. Suunnattu lapsille. <http://www.lukimat.fi/lukeminen/materiaalit/ekapeli>
- *Kaarlo Karhun interaktiivinen kuvakirja*. Peli sopii lukemaan oppineille tai aikuisen seurassa pienemmillekin lapsille sekä esi- ja alkuopetuksen oppilaille. <http://www.kesalukioseura.fi/nalle/>

VUOROVAIKUTUKSEN TUEKSI

TULKKAUSPALVELUITA

- **Pirkanmaan Tulkkikeskus** <https://www.tampere.fi/liitteet/p/619Hz0dlm/pirkanmaantulkkikeskus.pdf>
- **Túlka.** Ammattitulkkausta etäpalveluna (mobiilisovellus, internet) ilman ennakkoajanvarausta. www.tulka.com
- **Youpret.** Pikatulkkausta minuuttiveloituksella puhelimitse ilman ennakkoajanvarausta. <https://www.youpret.com/>

MATERIAALEJA JA MENETELMIÄ VUOROVAIKUTUKSEN TUEKSI

- Papunet: Monipuolinen varanto erilaisia tukimateriaaleja ja-tietoa kommunikoinnin tueksi <http://papunet.net/materiaalia>
- Päiväkotisanastoja eri kielillä (Pakolaisapu ry): <https://pakolaisapu.fi/pakolaisapu/materiaalit/>
- Valokuvamateriaali lapsiperheiden kanssa työskentelyn tueksi, kun yhteinen kieli puuttuu. Sopii vastaanottokeskuksiin sekä selkokielimateriaaliksi muillekin asiakasryhmille. (Ensi- ja turvakotien liitto) https://issuu.com/ensijaturvakotienliitto/docs/vok_kansio_pdf
- Ohjauskuvia maahanmuuttajaperheiden terveysneuvontaan (Neuvokas Perhe): <https://neuvokasperhe.fi/materiaalit/ohjauskuvia-maahanmuuttajien-terveysneuvontaan>
- Vanhemmuuden roolikartta (THL/ Lastensuojelun käsikirja) <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyomenetelmat-ja-valineet/tyovalineet/vanhemmuuden-roolikartta-maahanmuuttajille>
 - Voidaan käyttää tukena maahanmuuttajaperheiden kanssa työskennellessä. Helppotajuinen ja tekstiä tukevilla kuvilla varustettu kartta toimii myös luku- ja kirjoitustaidottomien maahanmuuttajien kanssa työskennellessä. Eri kieliversioita.
- *Book2 – Opi kieliä verkossa.* Goethe-instituutti. Selain/android/iOS-versiot. Sanastoja, lauseita, audiotiedostoja. N. 50 eri kieltä. <http://www.goethe-verlag.com/book2/>
- Kehollisia ja pelillisiä menetelmiä kotouttamistyöhön (Kepeli –hanke). <http://kepeli.metropolia.fi/>

TERVEYS

- Maahanmuuttaja- tai monikulttuurisen perheen lapsen kielen ja puheen kehityksen tukeminen neuvolassa: Ota koppi -ohjelma <http://www.otakoppi-ohjelma.fi/neuvola/lapsen-kielen-ja-puheen-kehityksen-tukeminen-neuvolassa>
- Tyttöjen ja naisten ympärileikkaus ja niiden ehkäisy (THL): www.thl.fi/tyttojenymparileikkaus
- Poikien ei-lääketieteellinen ympärileikkaus (THL), sisältää vanhemmille annettavan esitteen eri kielillä: <https://thl.fi/fi/web/maahanmuuttajat-ja-monikulttuurisuus/maahanmuuttajien-terveys-ja-hyvinvointi/maahanmuuttajien-seksuaali-ja-lisaantymisterveys/poikien-ei-laaketieteellinen-ymparileikkaus>
- Maahanmuuttajien terveys ja hyvinvointi (THL): Monipuolinen kokoelma tietoa, oppaita ja ohjeistuksia terveyden eri aihepiireistä <https://thl.fi/fi/web/maahanmuuttajat-ja-monikulttuurisuus/maahanmuuttajien-terveys-ja-hyvinvointi>
- Global Clinicin (<http://www.globalclinic.fi/>) neuvontapuhelin sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisille arkisin klo 9–15, puh. 044 744 9932. Asiantuntija-apua paperittomien henkilöiden hoitokäytännöistä ja hoitomahdollisuuksista.

TERVEYS

- Terveysnastot ja terveydenhoito-ohjeita (esim. eri tartuntatautien hoito), eri kieliä (STM)
<http://stm.fi/turvapaikanhakijoiden-palvelut>
- Tietoa lasten ja nuorten terveystalvuluista, eri kieliä (Tampereen kaupunki):
<https://www.tampere.fi/sosiaali-ja-terveyspalvelut/sosiaalinen-tuki-ja-toimeentulo/maahanmuuttajat/alkuvaiheen-palvelut/esitteet.html>
- Liikuntasuositus raskauden aikana ja sen jälkeen, eri kieliä (UKK-instituutti)
http://www.ukkinstituutti.fi/ammattilaisille/tyokaluja_liikuntaneuvontaan/tulosta_muut_kielet
- Paperittomien terveystalvuluista, **Global Clinic Tampere** <http://www.globalclinic.fi/> Tietoa paperittomien terveystalvuluista eri kielillä.

SUUN TERVEYS

- Arabiankielinen ohjausmateriaali 0-6-vuotiaiden vanhemmille
https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/140510/Gokmen_Poikolainen.pdf?sequence=1&isAllowed=y

MIELENTERVEYS

Ammattilaiselle: MIELENTERVEYS-AIHEISTA TIETOA JA TYÖKALUJA

- **PALOMA-käsikirja** (THL 2018): Pakolaisten ja vastaavista lähtökohdista tulleiden maahanmuuttajien mielenterveyden edistämiseen, ongelmien tunnistamiseen ja hoitoon liittyen tietoa, suosituksia sekä käytännöllisiä työkaluja eri alojen ammattilaisille, esihenkilöille sekä päättäjille. <http://www.julkari.fi/handle/10024/136193>
- **Alkuinfo-materiaali mielenterveydestä ja psyykkisestä sopeutumisesta** (Turun Kriisikeskus/ Serene-hanke): <http://www.mielenterveysseurat.fi/turku/materiaalit/serenen-materiaalit/> (ohjeita myös muiden toiminnallisiin menetelmiin)
- Mielenterveystalon maahanmuuttajasivut: Tietoa mielenterveyden aiheista, mielenterveyden ylläpitämisestä sekä maahanmuuton aiheuttamista muutoksista eri kielillä: <https://www.mielenterveystalo.fi/aikuiset/itsehoito-ja-oppaat/oppaat/maahanmuuttajat/pages/default.aspx>
- **Kulttuurinen haastattelu** – mielenterveysammattilaisille suunnattu työkalu, joka auttaa ymmärtämään henkilön käsityksiä omasta sairaudestaan ja siihen liittyvistä kulttuurisista tekijöistä (Suomen Psykiatriyhdistys) http://www.psy.fi/psykiatria_tyovalineita
- **Minun Tarinani -työkirja**. Traumatisoituneiden pakolais- ja turvapaikanhakijalasten ja -nuorten hoidon ja kuntoutuksen tueksi. Esittely, ks. <https://www.hdl.fi/blog/2018/03/05/tyokirja-vahvistaa-pakolaislapsen-aanta-ja-auttaa-jasentamaan-koettua/>, työkirja, ks. <https://s3-eu-central-1.amazonaws.com/evermade-hdl/wp-content/uploads/2018/03/12135226/Minun-tarinani-tyokirja-FINAL.pdf>, työntekijän opas, ks. <https://s3-eu-central-1.amazonaws.com/evermade-hdl/wp-content/uploads/2018/03/12135212/Minun-tarinani-tyontekijan-opas-FINAL.pdf>. Helsingin Diakonissalaitos.

VIDEOMATERIAALIA:

- Kotoutujan ensiapu - Mitä jokaisen tulisi tietää psyykkisen hyvinvoinnin tukemisesta <https://www.youtube.com/watch?v=8mofZxsQycU>
- Pakolaisten traumaoireiden tunnistaminen ja hoito (Helsingin Diakonissalaitos) https://www.youtube.com/watch?v=_KZ819awB9U
- Pakolais- ja maahanmuuttajataustaisten lasten traumojen tunnistaminen ja hoito (Helsingin Diakonissalaitos) <https://www.youtube.com/watch?v=xBAquaLjD5M>, https://www.youtube.com/watch?time_continue=11&v=Yq9towRb1QU

Asiakkaalle: MIELENTERVEYS-AIHEISTA TIETOA JA TUKEA

MATERIAALIA:

- **Potilasesitteet** masennuksesta ja traumaperäisestä stressihäiriöstä eri kielillä (Tampereen psykiatrian poliklinikka maahanmuuttajille): <https://www.tampere.fi/sosiaali-ja-terveyspalvelut/mielenterveys-japaihdepalvelut/mielenterveys/maahanmuuttajat/tiedotteet.html>
- **Psykoedukaatiomateriaalia** eri kielillä (esim. unen merkitys, vihan käsittely, rentoutusharjoituksia) (Lounais-Suomen Mielenterveysseura ry:n Turun kriisikeskuksen Serene-hanke): <http://www.mielenterveysseurat.fi/turku/materiaalit/serenen-materiaalit/>
- **Jännitä-Rentouta -harjoitus, rentoutusharjoitus ja turvapaikkaharjoitus** eri kielillä (Turun Kriisikeskus): <https://www.youtube.com/channel/UC3HzVrLpXXsOTQIV1eQnpjw>
- Mielenterveystalon maahanmuuttajasivut: Tietoa mielenterveyden aiheista, mielenterveyden ylläpitämisestä sekä maahanmuuton aiheuttamista muutoksista eri kielillä: <https://www.mielenterveystalo.fi/aikuiset/itsehoito-ja-oppaat/oppaat/maahanmuuttajat/pages/default.aspx>

TOIMINTAA, TUKEA, APUA:

- **Tampereen mielenterveysseura, Kriisikeskus Osviitta.** Myös maahanmuuttajille suunnattua toimintaa ja tukihenkilöitä: <http://www.mielenterveysseurat.fi/tampere/>
- **Didar, Setlementti Tampere ry.** Mm. Mielen hyvinvointiin liittyvää ryhmätoimintaa www.didar.fi
- Suomen Mielenterveysseuran **kriisipuhelin arabiankielellä**, ks. <https://www.mielenterveysseura.fi/fi/tukea-ja-apua/kriisipuhelin-apua-el%C3%A4m%C3%A4n-kriiseihin>

**VARHAISKASVATUS,
KOULU JA
OPPILAITOKSET**

NUORET

Ammattilaiselle: VARHAISKASVATUS, KOULU JA OPPILAITOKSET (1)

- Ks. **PALOMA-käsikirja**, varhaiskasvatus-, koulu/oppilaitos- sekä nuorisotyö-osiot:
<http://www.julkari.fi/handle/10024/136193>
- Monikulttuurisuus rikkautena – kokemuksia Hakan päiväkodista
<http://sokl.uef.fi/verkkojulkaisut/esiopetus/PDFt/Haka.pdf>
- Monikulttuurisen vertaistuen ryhmätoiminnan mallit (Väestöliitto): Vertaisryhmätoiminnan mallit pikkulapsiperheiden vanhemmille, kouluikäisten vanhemmille ja aikuisille (kotoutumisen ja vanhemmuuden tukeminen) <http://www.vaestoliitto.fi/monikulttuurisuus/tietoa-monikulttuurisuudesta/aineistot/vertaisryhmien-ohjaajan-oppaat/> Ks.esittely:
https://www.vaestoliitto.fi/@Bin/5610157/fact+sheet_vertaisryhm%C3%A4toiminta_final.pdf
- Lapsen ja nuoren psyykkisen avun tarpeen tunnistaminen koulussa ja päiväkodissa (Elise Sailas, koulupsykologi, Vantaa): <https://www.youtube.com/watch?v=7FwSFXqFK4w>
- Päiväkotisanastoja eri kielillä (Pakolaisapu ry): <https://pakolaisapu.fi/pakolaisapu/materiaalit/>
- **Tarinoiden maa**. Vertaistukitoimintamenetelmä lapsille, nuorille ja heidän perheilleen (Tampereen ev.lut. srk-yhtymä). https://tampereenseurakunnat.fi/tukea_ja_apua/koululaiset_ja_nuoret/tarinoiden_maa
- Kielen kehityksen tukeminen neuvolassa, varhaiskasvatuksessa sekä esi- ja alkuopetuksessa:
Ota koppi -ohjelma: verkossa toimiva, kaikille avoin ohjelma, jolla voidaan tukea ja arvioida lapsen kaksikielisyyden kehittymistä ja osallisuutta lapsiryhmässä. Tarjoaa työhön monia ideoita ja toiminnallisia menetelmiä. Esittelyvideo: <https://www.youtube.com/watch?v=XIKf9yVEpvM>, Materiaali:
<http://www.otakoppi-ohjelma.fi/>
- Tietoa ammattilaisille pakolais- ja turvapaikanhakijalasten ja -nuorten oppimisen tueksi
<http://www.traumajaoppiminen.fi/>
 - Sisältää eri kielillä myös vanhemmille suunnattua materiaalia oppimisvaikeuksista

Ammattilaiselle: KOULU JA OPPILAITOKSET (2)

- **Moped** - monikulttuurisen pedagogiikan sivusto, joka on suunnattu kouluikäisten lasten opettajille ja heidän vanhemmilleen. Mopedista löytyy monenlaista tärkeää tietoa koulun arkipäivästä (mm. lomakkeita eri kielillä, videoita, tietoa): <http://www.moped.fi/index.html>
- **Monikulttuurinen kouluyhteisö** (OPH). Tietoa, menetelmiä ja materiaaleja maahanmuuttajataustaisten esi- ja perusopetuksen oppilaiden sekä lukiokoulutuksen opiskelijoiden opetuksessa. https://www.oph.fi/download/126666_Monikulttuurinen_kouluyhteiso.pdf
- **Monikulttuurinen ohjaus** (OPH). Monikulttuurisen ohjauksen kysymykset opetusjärjestelyissä sekä opetus- ja ohjaustyössä. https://www.oph.fi/download/132350_Monikulttuurinen_ohjaus_2011.pdf
- Kouluille ja oppilaitoksille: **Monikulttuurisuus ja kunnioittava kohtaaminen** (MLL) <https://www.mll.fi/ammattilaisille/kouluille-ja-oppilaitoksille/monikulttuurisuus-ja-kunnioittava-kohtaaminen/>
- **EDU.fi – Maahanmuuttajien koulutus**. Monipuolisella sivustolla käsitellään asioita, joita maahanmuuttajien koulutuksessa tulisi ottaa huomioon ja annetaan käytännön neuvoja siitä, kuinka opetusta voi järjestää. Linkkejä mm. monenlaisiin verkkomateriaaleihin. https://www.edu.fi/yleissivistava_koulutus/maahanmuuttajien_koulutus

- **Tietoa varhaiskasvatuksesta** maahanmuuttajille eri kielillä: <https://www.infopankki.fi/fi/elama-suomessa/perhe/lapsen-hoito>
- **Opas koulutuksesta ja työelämästä monikulttuurisille nuorille** . Tueksi koulutus- ja uravalintaansa tekeville yläkouluikäisille nuorille. Selkosuomi, eri kieliä.
https://www.kunkoululoppuu.fi/assets/uploads/2018/01/Opas_suomi.pdf
- **Moped** – Monenlaista tietoa ja materiaaleja kouluikäisten lasten vanhemmille koulun arkipäivästä (mm. lomakkeita, videoita ja tietoa) eri kielillä: <http://www.moped.fi/index.html>
- *Opiskelussa tukeminen*. Maahanmuuttajataustaisten nuorten vanhemmilleen suunnittelema omakielinen video, joka auttaa vanhempia pysymään entistä paremmin osana nuorten elämää. Video toimii myös opetus- ja sosiaalialan ammattilaisten työvälineinä. (Kölvín Monikulttuurinen Nuorisotyö ry)
https://www.youtube.com/watch?v=rah4Br0-OpA&index=2&list=PLtGEGRoJIDT_vqw_21Cmws1mW9OY7PK0D

Nuorelle: TOIMINTAA JA TUKEA

JÄRJESTÖJEN JA SEURAKUNTIEN KOTOUTTAVA TOIMINTA TAMPEREEN SEUDULLA KOOTUSTI, ks. <http://kotouttaminen.fi/pirkanmaa>

- **SPR Nuorten turvatalo Tampere.** Apua ja neuvontaa ympäri vuorokauden mihin tahansa nuoruuteen tai vanhemmuuteen liittyvässä asiassa, mm. tilapäistä asumista nuorille, keskusteluapua. www.nuortenturvatalo.fi

SUKUPUOLI- JA KULTTUURISENSITIIVINEN ERITYISNUORISOTYÖ:

- **Kölvi-toiminta** 12-25-vuotiaille pojille ja nuorille miehille, Tampere (Kölvin monikulttuurinen nuorisotyö ry) <https://www.kolvi.fi/>
 - Mm. *Valomo-valmennus* 18–29-vuotiaille maahanmuuttaja- tai pakolaistaustaisille työttömille miehille. Ylläpitää hyvinvointia ja työvalmiuksia.
- **Tyttöjen Talo** 12-28-vuotiaille tytöille ja nuorille naisille, Tampere (Setlementti Tampere ry) <https://www.tytto.fi/>

TUKIHENKILÖITÄ -PERHEITÄ:

- Sporttikummitoiminta 4-17-vuotiaille lapsille ja nuorille (Pelastakaa Lapset ry) <https://www.pelastakaalapset.fi/tyomme-kotimaassa/tukihenkilot/sporttikummit/>
- Tukihenkilöitä ja -perheitä turvapaikanhakija- ja pakolaistaustaisille lapsille ja perheille (Pelastakaa Lapset ry) <https://www.pelastakaalapset.fi/tyomme-kotimaassa/lapset-turvapaikanhakijoina/tukihenkilotoiminta-turvapaikanhakija-ja-pakolaistaustaisille-lapsille-ja-perheille/>
- Tukiperheitä ilman huoltajaa tulleille ja oleskeluluvan saaneille nuorille (Pelastakaa Lapset ry): <https://www.pelastakaalapset.fi/tyomme-kotimaassa/lapset-turvapaikanhakijoina/tukiperheita-ilman-huoltajaa-maahan-tulleille-ja-oleskeluluvan-saaneille-nuorille/>

PERHE, VANHEMMUUS

- **Lastenkasvatusvihkonen vanhemmuuden tukemiseksi -opas**, 6 eri kielellä (Väestöliitto)
<https://www.vaestoliitto.fi/monikulttuurisuus/tietoa-monikulttuurisuudesta/aineistot/lastenkasvatusvihkoset/>
- **Rakkautta ja vanhemmuutta -opas** (Duo kahden kulttuurin perheille/Familia ry) - Tietoa kahden kulttuurin parisuhteesta, vanhemmuudesta ja lapsen kasvattamisesta sekä lapsen identiteetin ja kaksikielisyyden tukemisesta, 6 eri kielellä: ks. <http://www.duoduo.fi/ammattilaisille.html>
- Maahanmuuttajataustaisten **nuorten vanhemmilleen suunnittelemat omakieliset videot**, jotka auttavat vanhempia pysymään entistä paremmin osana nuorten elämää: Millaista tukea nuoret toivovat vanhemmiltaan? Mitä tietoa ja taitoa vanhemmat tarvitsevat, jotta he voivat tukea nuoriaan vielä paremmin? Videot toimivat myös opetus- ja sosiaalialan ammattilaisten työvälineinä. (Kölvn Monikulttuurinen Nuorisotyö ry) <https://www.kolvi.fi/valomo-hanke>
- **Puhu lapselle omaa kieltäsi -ohje**. Tampereen kaupungin puheterapeuttien tekemä esite/ohje vanhemmille kaksikielisyyden tueksi. 13 eri kieliversiota. <https://www.tampere.fi/sosiaali-ja-terveyspalvelut/terveyspalvelut/kuntoutus-ja-terapia/puheterapia/esitteet.html>

Vanhemmille, perheille: TOIMINTAA JA TUKEA

JÄRJESTÖJEN JA SEURAKUNTIEN KOTOUTTAVA TOIMINTA TAMPEREEN SEUDULLA KOOTUSTI, ks.
<http://kotouttaminen.fi/pirkanmaa>

MONIKULTTUURISIA KOHTAAMISPAIKKOJA JA TOIMINTAA PERHEILLE PIRKANMAALLA:

- **Monikulttuurinen Jututtamo:** Avoin, monikulttuurinen keskusteluryhmä, Tampere/Keskusta (MLL Tampereen osasto): <https://tampere.mll.fi/monikulttuurinen-ystava-ja-perhe/monikulttuuriset-jututtamot-ja-k/>
- **Kulttuurien välinen kohtaamispaikka Mukana,** Tampere/Hämeenpuisto (Nauha ry): <https://www.facebook.com/KohtaamispaikkaMukana/>
- **Naistari:** Kansainvälinen naisten kohtaamispaikka, Tampere/Hervanta (Setlementti Tampere ry): <https://www.naistari.fi/>
- **Miesten kansalaistalo Mattila,** Tampere/Keskusta (Setlementti Tampere ry): <https://www.mattilanmiehet.fi/>
- **Marhaban keskus,** Tampere/Kaleva (Tuomiokirkkoseurakunta): <https://tampereenseurakunnat.fi/seurakunnat/tuomiokirkkoseurakunta/toimintaa/marhaban-keskus>

Monessa
kohtaamispaikassa
järjestetään myös
avointa suomen
kielen opetusta

YSTÄVIÄ, TUKIHENKILÖITÄ:

- Ystäviä maahanmuuttajaäideille/-naisille (MLL Tampereen osasto): <https://tampere.mll.fi/monikulttuurinen-ystava-ja-perhe/ystavatoiminta/>

LUETAAN YHDESSÄ -verkosto:

Kielen oppimista (lukutaito ja suomen kieli) ja kotoutumista tukevaa vapaaehtoistyötä. Ks. paikalliset ryhmät:
<http://luetaanyhdessa.fi/tule-mukaan/opetusryhmat/>

ASUMINEN

Asiakkaalle: TUKEA JA NEUVOJA ASUMISEEN

- **Maahanmuuttajien asumisen materiaalipankki (ARA)** http://www.ara.fi/fi-FI/Tietopankki/Maahanmuuttajien_asumisen_materiaalipankki
 - Sivustolle on koottu eri tahojen tuottamaa materiaalia eri kielillä (mm. linkkejä nettisivuille, videoihin, oppaisiin). Teemat: asuminen Suomessa, järjestyssäännöt ja naapuruus, kierrätys, kodin kunnossapito, paloturvallisuus, raha sekä vuokralaisuus.
- **Asumisen opas maahanmuuttajille** (Tampereen kaupunki), 7 eri kielellä: <https://www.tampere.fi/en/social-and-health-services/social-and-income-support/immigrant-services/housing-guide-for-immigrants.html>
- Käytännön asumisen ohjeita videolla suomeksi (Pakolaisavun VertaisKoto -hanke): <https://www.youtube.com/user/VertaisKoto/videos>
- **Naapuruussovittelu** (Naapuruussovittelun keskus): Maksutonta konsultointia liittyen asumisen ja naapuruuden häiriöihin ja konflikteihin sekä niiden ratkaisuun. Naapuruussovittelun esitteitä 7 eri kielellä. <https://www.naapuruussovittelu.fi/>
- **SPR Nuorten turvatalo Tampere.** Apua ja neuvontaa ympäri vuorokauden mihin tahansa nuoruuteen tai vanhemmuuteen liittyvässä asiassa, mm. tilapäistä asumista nuorille, keskusteluapua. www.nuortenturvatalo.fi